

Prof. dr. sc. Željko Holjevac
 Institut društvenih znanosti Ivo Pilar
 Trg Marka Marulića 19
 10000 Zagreb
 zeljko.holjevac@pilar.hr

Prethodno priopćenje
 Primljeno: 13.02.2023.
 Prihvaćeno: 25.03.2023.

SUKOBI NA KARLOVAČKO-BOSANSKOJ GRANICI (1815.-1846.)

Sukobi s osmanskim podanicima iz Bosne i Hercegovine na kordonu Karlovačkog generalata, zaustavljeni kaznenom ekspedicijom francuskog maršala Marmonta 1810. i obnovljeni turskom provalom kod Cetina 1813. prilikom raspada francuske vlasti u Ilirskim pokrajinama, nastavljeni su tijekom prve polovine 19. stoljeća zbog čestih pljačkaških upada Osmanlija i njihovih podanika iz zapadne Bosne ili „Turske Hrvatske“ na pogranična područja Ličke, Otočke, Ogulinske i Slunjske pukovnije pod habsburškom vlašću. Cilj je ovoga priloga osvijetliti panoramu tih zbivanja na temelju uvida u raspoloživu literaturu, objavljene izvore i arhivsko gradivo.

Ključne riječi: Karlovački generalat, Bosna i Hercegovina, Osmansko Carstvo, 19. stoljeće, granica, sukobi

Sukobi s osmanskim podanicima iz Bosne i Hercegovine na kordonu Karlovačkog generalata, privremeno zaustavljeni kaznenom ekspedicijom francuskoga maršala Marmonta 1810. i obnovljeni turskom provalom kod Cetina 1813. prilikom raspada francuske vlasti u Ilirskim pokrajinama, nastavljeni su 1815. i kasnijih godina zbog čestih pljačkaških upada Osmanlija i njihovih podanika iz zapadne Bosne („Turska Hrvatska“) na pogranična područja pod habsburškom vlašću. U okršajima na kordonu 1815. sudjelovale su dvije satnije Otočana, a još prije toga je Dvorsko ratno vijeće odobrilo karlovačkom vojnom guberniju izdavanje dozvole župi u Sinču da može rastaliti turski top koji joj je za vrijeme francuske vladavine poklonio maršal Marmont u svrhu izrade novih zvona. U Zavalju je 1816. obnovljena župna crkva sv. Franje Serafina, a u Nebljusima parohijska crkva sv. Ilije. Obje crkve spalili su 1809. bosanski Turci. Oni su 1817. pokušali opljačkati skladište robe u Zavalju, ali su ih odbili krajiški vojnici. Uskoro je na habsburško-osmanskoj granici u Zavalju podignut novi raštel (granični prijelaz) s kontumacem ili karantenom, a

toj su službi podređene i raštelske ispostave Lisičjak kod Boričevca i Srb u Ličkoj pukovnji.¹

O sukobima na karlovačko-bosanskoj granici dvaju imperija, Habsburške Monarhije i Osmanskoga Carstva, u prvoj polovini 19. stoljeća ima podataka u raspoloživoj i dostupnoj literaturi, ali su potrebne nove spoznaje jer su dosadašnje nepotpune i neprecizne. U tu svrhu u ovome su prilogu, uz relevantna sjećanja i odabranu literaturu, korištene objavljene povijesti krajiških pukovnija, prije svega Ogulinske i Otočke, ali i neobjavljeni izvori, prije svega spisi Like i Krbave i pojedini rukopisi koji se čuvaju u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu.

Franz Bach, autor knjige o povijesti Otočke pukovnije, napisao je: „U jesen 1817., tijekom kordonskog zapovjedništva bojnika Višnjića, Turci su na dan predviđen za susret na raštelu u Zavalju iznenada napali raštelnu kulu sagrađenu od slaba pletera, u kojoj se nalazio zastavnik Stevan Grbić s 50 vojnika i serežana. On se ponio tako hrabro i odvažno da Turci nisu uspjeli ući u trošnu kulu, nego su se morali povući uz gubitke i odustati od svoje zamisli. Tom se prigodom naročito istakao serežanski podpaša Lazo Babić jer je prije početka turskog prepada na području Zlatne Jabuke spasio bojnika Fichtnera i topničkoga poručnika Slaveka od zarobljavanja te ih je sigurno dopremio u Zavalje. Početkom spomenutoga napada taj je podpaša sa sedam serežana prolazio kroz Zavaljsku dragu, zaskočio Turke koji su se nalazili u tamošnjem klancu, pobivši neke od njih, i prisilio ih na povlačenje. Za tu iznimnu hrabrost podpaša Lazo Babić nagrađen je Srebrnom medaljom za hrabrost, koju mu je 27. travnja 1818. u Otočcu tijekom obilaska Vojne krajine pred počasnom stražom vlastoručno na prsa stavilo Njegovo Veličanstvo car Franjo I.“²

Vojna vlast je tih godina nastojala spriječiti pljačkaške upade iz osmanske Bosne na pogranična krajiška područja, osobito u Zavalju i okolici, gdje su bosanski muslimani znali po noći za jakog vjetra navaliti, odagnati mještanima stoku i zapaliti poneku kuću, a bilo je više puta i mrtvih glava. Razbojničke bande napadale su i kordonske postaje, npr. Kaldrmu, Zečev Kamen, Carev Brod i dr. Budući da su lički krajišnici zbog toga kaznili stanovnike Cvitnića (danas Veliki i Mali Cvjetnić), Turci i njihovi podanici napali su kordonske postaje Jankovu Glavicu i Kruškovu Unku, ali su kažnjeni kod Ostrovice nedaleko Boričevca. Sigurnost na granici s osmanskom Bosnom bila je u vrijeme bosanskog vezira Mustafe Derviš-paše 1818. i 1819. osobito često ugrožavana, a u čestim okršajima na krajiškom kordonu uvijek je bilo

---

¹ FRAS, *Cjelovita topografija karlovačke Vojne krajine*, 35.

² BACH, *Povijest Otočke pukovnije*, 203.

teško iznijeti živu glavu od pušaka i jatagana. Osim što je preko pukovnika Paulića, austrijskog konzula u Travniku, uputilo notu novome bosanskom veziru Ali Dželaluddinu, Dvorsko ratno vijeće u Beču izdalo je 1820. upute zapovjednicima Ličke i Otočke pukovnije o postupanju u slučaju novih nasilja na habsburško-osmanskoj granici, a povedeni su i pregovori o utvrđivanju novčane odštete koju bi žrtvama nasilja isplatila osmanska vlast. Iako je Ali Dželaluddin, jedan od najsurovijih sultanovih namjesnika u Bosni, silovitim i okrutnim držanjem samovoljnih bosanskih kapetana na uzdi privremeno uveo red i mir, pljačkaške skupine Murat-bega i Hasan-age izvršile su 1823. novi prepad na istočnoj granici Ličke pukovnije. Ujedno su napale kordonsku postaju nedaleko Izačića, a došlo je i do oružanog sukoba s krajiškom stražom kod Prosičenog Kamena na istočnoj granici Ogulinske pukovnije.³ Kad je sultan Mahmud II. svojom reformama 1826. ustanovio redovitu vojsku po zapadnom uzoru i dokinuo janjičare, u Bosni je izbila pobuna janjičara pod vodstvom Kara Ali-age Ruščuklije i uz potporu dijela muslimanskih plemića, ali je novi bosanski vezir Abdurrahman-paša krvavo ugušio pobunu i uspostavio na neko vrijeme red i mir u zemlji.

Zima 1829./1830. bila je u gorskim krajevima izvanredno hladna. Snijeg je bio toliko visok da je na katnicama dosežao do prozora na prvome katu. Ljudi u prizemnicama morali su probijati otvore u snijegu kako bi dobili dnevno svjetlo u sobama. Smrznulo se mnogo ljudi i životinja. Istodobno su se Ličani morali boriti s glađu i skupoćom. U pojedinim selima snijeg se otopio tek početkom travnja, kada su ljudi napokon mogli početi obrađivati zemlju. No, čim se snijeg otopio, oko 300 Turaka iz Vakufa napalo je na sajmeni dan 10. travnja 1830. raštel Lisičjak kod Boričevca. Došlo je do krvave borbe koja je trajala tri sata i u kojoj je bilo žrtava na obje strane. Ličani su imali šest mrtvih i 28 ranjenih, a podanici Visoke porte deset mrtvih i 26 ranjenih. U primjeni sile iskazao se serežanski nadpaša Stefan Opačić pa je za nagradu bio predložen za zastavnika.⁴

Dok je pukovnik Heinrich Liebrich, od 1830. zapovjednik Otočke pukovnije, hvatao domaće razbojnike, tadašnji glavni zapovjednik Karlovačko-bansko-varaždinskog generalata, podmaršal Wenzel Wetter von Lilienberg, pisao je 1830. bosanskom namjesniku Morali Ali Namik-paši s ciljem uspostavljanja mira, reda i sigurnosti na ličko-bosanskoj granici, ali od toga nije bilo rezultata zbog nemira do kojih je došlo u Bosni. Iako nije bila sklona primanju obitelji koje su se htjele preseliti iz Bosne na krajiško područje, habsburška je vlast pružila zaštitu izbjeglicama pred neredima u toj zemlji zbog pobune bosanskih aga i begova protiv reformnih mjera

³ HR-HDA-426, Spisi Like i Krbave, kut. 9, PR 81, 137.

⁴ HR-HDA-881, Zbirka rukopisa, br. 616.

središnje vlasti u Carigradu. Tako je u listopadu 1831. u Korenicu prebjegao paša Ibrahim Sulejman Bačić s jednim pristašom, ali je prve noći iskrvario od hemoroida i umro pa je pokopan negdje između Korenice i Petrovog Sela.

Na raštelu u Zavalju sagrađene su 1832. šupe za topove i streljivo. Sljedeće godine je oko raštela podignut kameni zid, a drvena građevina s topom nalazila se i u blizini župne crkve. Poslije sloma oružane pobune muslimanskoga plemstva pod vodstvom kapetana Husein-bega Gradašćevića, „Zmaja od Bosne“, Dvorsko ratno vijeće tražilo je 1833. od novoga sultanovog namjesnika u Bosni, Mahmuda Hamid-paše, da spriječi nasilja mjesnih turskih upravitelja na bosansko-krajiškoj granici. Apel je imao određenog učinka, zato što i središnja osmanska vlast, nakon što je ojačala poljuljani sultanov autoritet u Bosni i Hercegovini, pružala dojam da želi što djelotvornije učvrstiti nadzor nad svojim zapadnim granicama. Stoga je Dvorsko ratno vijeće 1834. moglo izraziti zadovoljstvo zbog kažnjavanja turskog podanika Davida Rađenovića, koji je iz ruku serežana Vekića i Kuhača, nakon što ih je u prepadu ranio, oteo razbojnika Škundrića.⁵

Poslije novog upada bosanskih razbojnika u Suvaju u listopadu 1834., general-bojnik Johann von Waldstätten, ličko-otočki brigadir, zapovjedio je da se kazne stanovnici sela Trubara kod Drvara. Mjesec dana kasnije, prva lička i prva otočka bojna, koje su u veljači 1831. otišle u Veronu, vratile su se preko Senja u Otočac i Gospić. Hrvatski preporoditelj Vjekoslav Babukić opjevao je taj povratak u pjesmi „Granici i Danici“, objavljenoj u siječnju 1835. u ilirskoj *Danici*. U travnju 1835. prešle su tri ličke satnije granicu kod sela Osredci u akciji protiv Trubara. Budući da je Bećir-beg Kulenović, kapetan u Vakufu, odbio izručiti počinitelje okrutnog ubojstva jednog vojnika na kordonskoj postaji Delalina Glavica, osam ličkih i dvije otočke satnije krenule su u svibnju 1835. prema Vakufu. Krajišnici su pucali iz topova na Vakuf i kaznili stanovnike nekih sela u okolici, a zatim obustavili pohod i povukli se preko granice. „Ličanin – Horvat nepozna straha / Nit' se boji zerna, niti praha“, pjevao je tim povodom Ljudevit Vukotinović u *Danici*.⁶

„Ljeti 1835. Turci su poremetili sigurnost na kordonu ogulinske graničarske pukovnije. Brigadni general u Karlovcu bio je tada vrijedni Rukavina, a istodobno glavni zapovjednik vojnog kordona na hrvatskoj granici. Turci su odavno zaslužili da budu kažnjeni zbog tolikih nereda, ubojstava i grabeža, koje su nekažnjeno činili na hrvatskoj Vojnoj granici. No carska vlada, u namjeri da izbjegne svaki sukob s Turskom, nikada nije dopustila da se zbog toga graničarske pukovnije osvećuju s

⁵ HR-HDA-426, Spisi Like i Krbave, kut. 10, br. 435.

⁶ HOLJEVAC, *Gospić u Vojnoj krajini*, 46.

oružjem u ruci. No tada umre car Franjo, a general Rukavina probije led, prisvojivši sebi pravo da za tolika počinjena nedjelja na Vojnoj granici na svoju ruku kazni Turke. Iznenada skupi graničarske bataljune ogulinske i slunjske pukovnije, hitro prijeđe bosansku granicu, napadne Turke kod Kladuše, potuče ih i natjera u bijeg, svagdje utjera strah i daje tako dobru i pravo pouku bosanskim muslimanima, da je odsada Vojna granica bila više poštovana, a mir bio osiguran na dulje vrijeme. Ime Rukavine postalo je Turcima strah i trepet, kao kasnije ime generala baruna Waldstättena“, napisao je u svojim uspomenuama o banu Jelačiću podmaršal barun Josip Neustädter.⁷

Ogulinci i Slunjanji napali su 10. lipnja 1835. osmansku utvrdu Tržac, a 17. listopada iste godine razorili mjesto Veliku Kladušu, pri čemu je više ljudi na obje strane ranjeno ili poginulo. „Već stoljećima su Ogulinci i Slunjanji u ama baš svakoj opasnosti dokazali, da čak i s najhrabrijim narodom mogu ući u borbu i da su navikli iz nje izaći pobjedonosno. Danas kada su ih Bosanci napali s takvim bijesom koji graniči s ludilom, nanovo su potvrdili svoju staru slavu. Samo mali broj Ogulinaca, poduprtih Slunjanima, ne samo da se postojano odupro – pod vodstvom gospodina pukovnika von Trebersburga, majora Popovića, Rakitievića i Szilliaka – skoro deset puta jačem neprijatelju u njegovim bijesnim napadima, već je istoga smionom hrabrošću i spartanskom odlučnošću, uz znatne gubitke, odbacio te se na poprištu potvrdio kao pobjednik (...)“, naglasio je nakon bitke za Tržac 10. lipnja 1835. general-bojnik Juraj Rukavina Vidovgradski, glavni kordonski zapovjednik u Karlovcu, u dnevnoj zapovijedi koju je u selu Kršlji izdao pukovniku Johannu Schnekelu von Trebersburgu, zapovjedniku Ogulinske pukovnije.⁸ Prema njegovim podacima, tom je prilikom bilo ubijeno 80 i ranjeno dvostruko više bosanskih muslimana, dok su ukupni gubitci na hrvatskoj strani iznosili pet poginulih i deset ranjenih vojnika. Pojednost o upadu s krajiškog kordona u Bosnu priopćene su privatnim pismima iz Prosičenog Kamena.⁹ Ogulinskom bojnomo pri napadu na Veliku Kladušu 17. listopada 1835. osobno je zapovijedao barun Josip Jelačić, kasniji hrvatski ban, koji je tada u činu satnika prvoga razreda bio zapovjednik stožerne Ogulinske satnije. Pojedincima koji su se iskazali u navedenim sukobima dodijeljene su zlatne i srebrne medalje za hrabrost, a nagrađeni su i u zlatnicima. Dvorsko ratno vijeće je zbog posebnog isticanja kod Tržca pohvalilo topničkog natporučnika Karla Klumpara, a pohvalilo je i natporučnike Radu Trbuhovića i Manojla Arambašića. Za Tržac je narednik Božo Milković odlikovan zlatnom, a narednik Radaković, kaplar Joso Kukuć, vojnik Nikolić i više drugih pojedinaca

⁷ NEUSTÄDTER, *Ban Jelačić*, sv. I, 260.

⁸ KUSSAN, *Kratka povijest*, 76-77.

⁹ NSK, Zbirka starih i rijetkih knjiga, R 3768.

srebrnom medaljom za hrabrost. Za Veliku Kladušu je narednik Trifon Kosanović odlikovan srebrnom medaljom za hrabrost.¹⁰

Bečki dvor je posebnom regulativom 1835. uredio službu pomoćnih krajiških postrojbi, napose serežana na kordonu prema Bosni. Serežani su odlazili u ophodnje granice, osobito na teškom i nepristupačnom terenu, izviđali, držali straže, sprječavali upade razbojnika iz Bosne, onemogućavali krijumčarenja, hvatali vojne bjegunce, održavali javni red i mir i obavljali druge zadaće policijske naravi. Serežani na konjima pratili su visoke časnike pri obilascima kordona i odlazili u brze pogranične ophodnje. Uživali su različite pogodnosti u usporedbi s običnim vojnicima, ali su ih mogli lako izgubiti u slučaju povrede službene dužnosti. Serežani su nosili živopisnu narodnu nošnju i crvenu kabanicu, a bili su naoružani puškom, dvama pištoljima i handžarom, tj. dugim zakrivljenim dvosjeklim nožem. Morali su se odlikovati izvanrednom hrabrošću, poduzetnim duhom, savršenim zdravljem, pravednošću i srodnim osobinama. Pojedinci su mogli i napredovati u službi, a uobičajeni serežanski činovi u to vrijeme bili su nadbaša, podbaša i vicebaša.¹¹

Budući da su nemirni Bosanci nastavili ugrožavati granicu paležima, ubojstvima, krađama, uzurpacijama pograničnih zemljišta i različitim ispadima, podmaršal Johann von Waldstätten, nasljednik general-bojnika Jurja Rukavine Vidovgradskog na dužnosti glavnog kordonskog zapovjednika u Karlovcu, poduzeo je u ljeto 1836. novi kazneni pohod u Bosnu. Pohodu je prethodilo mučko ubojstvo nekoliko ogulinskih stražara na kordonu prema Bosni. K tome je podmaršal Waldstätten iz pouzdanih izvora primio obavijest da se iz jedanaest bosanskih kapetanija skupilo značajno naoružano ljudstvo, na temelju čega je zaključio da se uskoro može očekivati novi pljačkaški upad bosanskih muslimana preko državne granice. Waldstätten je zatražio od bihaćkog kapetana, pod prijetnjom odmazde, da mu izruči ubojice ogulinskih stražara i raspusti prikupljeno naoružano ljudstvo, ali se ništa od toga nije zbililo. Na to je podmaršal zapovjedio Ličkoj, Ogulinskoj i Otočkoj pukovniji da se provede pažljivo pripremljeni plan o napadu.¹²

Napad je počeo 2. srpnja 1836. u ranim jutarnjim satima. U njemu su sudjele bojne iz navedene tri karlovačke pješačke pukovnije i mobilizirano krajiško stanovništvo, ukupno oko 10000 ljudi, dok su Osmanlije za obranu prikupili oko 15000 ljudi. Kod utvrde Izačić došlo je do krvave bitke, u kojoj su hrvatski pješaci uz pomoć haubica i zapaljivih raketa oko tri sata poslijepodne razbili bosanske konjanike. Tom su prilikom spaljeni Izačić, Turija i Klokot, zajedno sa svim selima do

---

¹⁰ HOLJEVAC, *Ogulinska pukovnja*, 162.

¹¹ VANIČEK, *Specialgeschichte der Militärgrenze*, sv. III, 338-347.

¹² HOLJEVAC, *Ogulinska pukovnja*, 162-163.

Brekovice, a plamen zapaljenih kuća obasjao je čitavu Cazinsku krajinu i na dulje vrijeme primirio bosanske pljačkaše. Poginuli su turski vođe Mustaj-beg Rustanbegović iz Bihaća i Bećir-beg Kulenović iz Vakufa s 400 ljudi, a još je više bilo ranjenih. Hrvatski krajišnici izgubili su 140 vojnika na bojnopolju, a imali su i oko 150 ranjenih. Od toga je poginulo četvero Ogulinaca, dok ih je sedmero bilo ranjeno. Najveće žrtve pretrpjela je Otočka pukovnija pod zapovjedništvom pukovnika Nikole Čolića: imala je 50 mrtvih i oko 100 ranjenih koji su zbrinuti u poljskoj bolnici u Rudanovcu. Poslije toga pohoda u Ogulinskoj su pukovnici pohvaljeni zastavnik Mihajlo Roknić, koji je preko reda promaknut u čin potporučnika, serežanski nadbaša Rade Rodić, koji je odlikovan velikom srebrnom medaljom za hrabrost, narednik Poljak i više drugih ljudi koji su nagrađeni dukatima.¹³

Podmaršal barun Neustädter, koji je služio kao bojnik u Ogulinskoj pukovnici, zapisao je u svojim uspomenama o pohodu na Izačić sljedeće: „Tursko konjaništvo, koje je nekoliko puta pokušalo navaliti na hrvatsko pješništvo, uvijek je uzmaknulo pred topničkim mecima, a na kraju se raspršilo da više ne ponovi napadaja. Turski kapetan Biščević uzalud je s bihačke tvrđave topovskim hicima pozivao Turke svoje kapetanije na oružje, da bi pomogli svojoj braći u nevolji. Nitko se nije pojavio. Turci iz Izačića dali se u bijeg, cijelo trgovište bi popaljeno i opljačkano, pa ni džamija nije ostala pošteđena, jer ju je zapalio neki stari graničar, koji je za to zatražio pristanak od generala Waldstättena, da se osveti za sva zla što su ih Turci nanijeli njegovoj domovini. Od Izačića ostadoše samo ruševine; u tom kraju bilo je opljačkano i poharano 800 turskih kuća. Tom su se zgodom napose istaknule hrvatske žene, koje se, neustrašivo poput svojih muževa, bacile kao bijesne na hambare i žitnice, i sve što su našle odniješe na konjima i na kolima koja su išla za njima. Gubitak Turaka bio je velik: govori se da ih je bilo više stotina mrtvih, što ranjenih. I sama otočka graničarska pukovnija imala je velik broj mrtvih i ranjenih – oko 70! Ostali su bataljuni, od kojih je vrlo malo izginulo na bojnopolju, ukupno imali 27 ranjenih.“¹⁴

„Iz Korenice odvezao sam se preko Prijeboja do Petrovog sela, više koga ovisokog brda lijep je pogled desno prema Zavalju, a k istoku prema bosanskom kraju, gdje mi rekoše da je bio i to kod Izačića 1836. godine zadnji ljuti boj sa Turcima. U tom boju, sjetih se učestvovao je kao kadet narednik i moj otac uz kapetana Stipetića, pa je više puta u kući pričao kako su se Turci junački odupirali; ali im nije pomoglo jer je tada generala Waldstetena brigada (tada prvi puta u onom kraju) prvi puta upotrijebila takozvanu Rakesten bateriju. Ova je sipala sve to gušće rakete, a krovovi i stogovi planuli bi jedan za drugim. I taj je način borbe ljuto iznenadio Turke, svaki čas

¹³ KUSSAN, *Kratka povijest*, 78.

¹⁴ NEUSTÄDTER, *Ban Jelačić*, sv. I, 263.

bi se čuo bučan povik: ‘Ne kremen Švabo, u Krst ti materin! Ne bacaj svjetlice! Na kremen gade, nijesmo se na svjetlice pogodili!’ A i te se priče sjećam kako je Turčin jedan usred boja na hatu brzom dojahao svako toliko, što bliže našim vojnicima, da što držeći se više ljeskara onuda gusta, pa bi se bacio hicem amo na našu stranu i po kojeg vojnika oborio; nu otac se moj dosjeti pa pošalje dobra puškara kroz lijeske, da onoga smionog jahača strumi. Pa tako je i bilo. I moj je dobri babo ranjen pod Izačićem, ali ne teško“, napisao je u memoarima Bude Budisavljević Prijedorski iz Bilopolja (Bjelopolja), književnik i ličko-krbavski veliki župan potkraj 19. stoljeća.¹⁵

Ferdinand V. je 1837. naložio da se izaslaniku velikog vezira u Bosni, Hadži Hasanu-efendiji, isporuči dar u oružju zbog toga što je poduzeo korake sa svoje strane i uspješno uklonio ozloglašenog pljačkaša Hasan-agu. Početkom srpnja 1845. izašli su otočki krajišnici na bosansku granicu u sklopu poduzetih represalija protiv Podzvizda¹⁶, a u veljači 1846. sudjelovali su u sukobu s osmanskom vojskom kod Prosičenog Kamena prilikom intervencije 22000 krajišnika radi odmazde za prekogranična nasilja bosanskih muslimana iz Cazinske krajine. Za vrijeme trgovine na raštelu Prosičeni Kamen 3. veljače 1846. osmanski su podanici izazvali nered na koje je mjesni zapovjednik, topnički natporučnik Sebastijan Gračanin, odgovorio topovskom paljbom, pri čemu su Osmanlije, dok su bježali preko Korane, izgubili više od 100 ljudi koji su dijelom poginuli, a dijelom bili ranjeni. Zaplijenjeno je mnogo bosanske stoke, koja je bila dotjerana na raštel na prodaju. S ogulinske strane poginula su dva čovjeka, a tri su bila ranjena. Tom se prilikom, uz natporučnika Gračanina, posebno istaknuo krajiški topnik Miho Vranić. On je s još nekolicinom drugih za to nagrađen srebrnim i zlatnim medaljama za hrabrost, a neki su pojedinci nagrađeni i s više dukata u zlatu. Nekoliko dana poslije toga događaja okupila se kod Prosičenog Kamena krajiška vojska od 22000 ljudi s topovima i raketama. Namjera je bila još jednom upasti u Bosnu kako bi se jednom zauvijek stalo na kraj pograničnim neredima u tome kraju. Međutim, nakon pregovora između novog glavnog kordonskog zapovjednika podmaršala baruna Franza Dahlena i vojnih i političkih vođa bosanskih muslimana, od pohoda na Bosnu se odustalo, a prikupljene postrojbe su nakon tri tjedna boravka uz granicu otpuštene svojim kućama.¹⁷ Poslije toga nije bilo većih sukoba na karlovačko-bosanskoj granici do 1878. i austro-ugarskog vojničkog zaposjedanja Bosne i Hercegovine.

Sukobi na karlovačko-bosanskoj granici tijekom prve polovine 19. stoljeća, koji su se mijenjali tijekom vremena i koji su reprezentativni za pojedince i skupine u

¹⁵ BUDISAVLJEVIĆ, *Memoari*, 157-158.

¹⁶ MILKOVIĆ, „Represalije protiv Podzvizda 1845.“, 190-224.

¹⁷ HOLJEVAC, *Ogulinska pukovnija*, 164.

prošlosti, važni su za lokalnu i područnu povijest u hrvatskom, bosansko-hercegovačkom i europskom kontekstu. Prikupljeni i obrađeni podatci dopunjuju postojeće spoznaje i pridonose boljem poznavanju tih zbivanja, no tema je na različite načine i dalje otvorena za opsežnija istraživačka nastojanja ili inovativne reinterpretacije mogućih otvorenih pitanja.

Bibliografija

Izvori

HR-HDA-426: Hrvatska, Hrvatski državni arhiv, Zagreb, fond 426, Spisi Like i Krbave.

HR-HDA-881: Hrvatska, Hrvatski državni arhiv, Zagreb, fond 881, Zbirka rukopisa.

NSK: Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zbirka starih i rijetkih knjiga.

Literatura

BACH, Franz. *Povijest Otočke pukovnije. O nastanku ovoga kraja, njegovim žiteljima i njihovim sudbinama*. Zagreb-Otočac: Hrvatski institut za povijest – Katedra Čakavskog sabora pokrajine Gacke, 2010.

BUDISAVLJEVIĆ, Budisav. *Memoari. „Pomenci iz moga života“*. predgovor napisao i uredio Željko Karaula, Bjelovar: Tiskara Horvat d.o.o., 2012.

FRAS, Franz de Paula Julius, *Cjelovita topografija karlovačke Vojne krajine*. Gospić: Ličke župe, 1988.

HOLJEVAC, Željko, *Gospić u Vojnoj krajini (1689.-1712.-1881.) (Prilog slici gospićke prošlosti)*. Zagreb: Hrvatski zemljopis, 2002.

HOLJEVAC, Željko, *Ogulinska pukovnija (1746.-1873.). Polazišta*. Ogulin: Ogranak Matice hrvatske, 2012.

KUSSAN, Paul, *Kratka povijest Treće ogulinske narodne graničarske pješadijske regimente*. Zagreb: SKD Prosvjeta, 2010.

MILKOVIĆ, Kristina, „Represalije protiv Podzvizda 1845. Fenomen četovanja i maloga rata u kasnim krajiškim društvima na hrvatsko-bosanskoj granici“. *Povijesni prilozi*, 40/XXX (2011), 195-224.

NEUSTÄDTER, Josip. *Ban Jelačić i događaji u Hrvatskoj od godine 1848.*, sv. I. priredio Igor Gost, Zagreb: Školska knjiga, 1994.

VANIČEK, Franz, *Specialgeschichte der Militärgrenze aus der Originalquellen und Quellenwerken geschöpft*, sv. III. Wien: Aus der kaiserlich-königlichen Hof- und Staatsdruckerei, 1875.